Блаженніший Святослав: «Я з подивом споглядаю, як наш народ видає велетнів духу, велетнів самопожертви»

В листопаді 1997-го року редакторка української сторінки "Вітер з України" (з 1995-го року виходила в газеті "Омоніа" і мала на той час чималу читацьку аудиторію) Галина Маслюк у співпраці зі своєю колегою, грекинею Ліцою Патеракі, випускають український двотижневик "Вісник-Анґеліафорос". Це було дуже на часі. Втомлені важкою працею та нелегальним перебуванням у країні, українці потребували не тільки найрізноманітніших консультацій, але й чисто людського спілкування, спілкування рідною мовою, а іноді й просто психологічної підтримки.

В якийсь момент на початку 1998 року в редакції пролунав дзвінок — це був архімандрит Сергій Калегер, ірландець за походженням, який служив українській громаді в Ірландії і періодично гостював у Греції. В кіоску неподалік від церкви Св. Трійці, що на вулиці Ахарнон, він побачив українську газету з грецьким додатком "Вісник-Анґеліафорос". На наступний день ми розмовляли з о. Сергієм та владикою Анаргіросом Пріндезі про життя українців у Греції та про велику потребу духовної підтримки.

А вже в квітні ц.р. на Великдень подвір'я єдиної греко-католицької церкви в Афінах заповнилося українськими вірянами, було понад 700 чоловік, ця церква такого ще ніколи не бачила! В нашій газеті з'явився заголовок "Воскресіння українців в центрі Афін", і це не було перебільшенням. З того часу о. Атанасій Армаос почав проводити щонеділі літургію для українців. Але питання українського отця стояло все гостріше.

Люди мали потребу говорити зі священиком рідною мовою.

Так в один чудовий день до Греції завітав о. Святослав Шевчук, який був тоді студентом вищих богословських студій у Римі. Ця світла постать стала доленосною у становленні української греко-католицької парафії Афін.

З нагоди 20-ліття часопису "Вісник-Анґеліафорос" та в передчас 20-ліття української парафії в Греції, яка відзначатиметься в 2018 році, у нас відбулася надзвичайно цікава розмова з тепер Верховним архієпископом Києво-Галицьким, митрополитом Київським – предстоятелем Української греко-католицької церкви Блаженнішим Святославом.

Галина Маслюк: Слава Ісусу Христу!Блаженніший, так сталося, що саме на Вас лягла місія започаткувати і згуртувати українську церковну громаду в Греції майже 20-ть років назад, в 1998-му році. Ваша поява в Афінах для мене особисто була такою несподіваною Божою рукою помочі, коли потрібно було швидко і сміливо приймати рішення, робити дії, для яких мені бракувало як знань, так і досвіду. Ми дуже завдячуємо світлій памяті Блаженнішого Любомира Гузара та єпископа грецької греко-католицької церкви Анаргіроса, які не відвернулися від спраглих до Божого слова українських мігрантів в Греції, але саме на Вас впав тягар, чи, краще, відповідальність, за сотні стражденних душ, що опинилися в дуже складних, а часто просто в нелюдських умовах.

Ви – завжди спокійні, врівноважені, з добрим словом і усмішкою до кожного – чи українця, чи грека, будь-кого і будь-якої віри. Природньо, всі ми як сонця з неба чекали на кожний наступний Ваш приїзд.

Впевнена, не я одна про це пам'ятаю. Ми Вам страшенно вдячні за все, що Ви зробили для нашої громади.

Які спогади залишилися у Вас з того часу?

Блаженніший Святослав: Слава навіки! Коли я вчився в Римі, мене дуже цікавила грецька культура, грецька мова, грецька святоотцівська спадщина. Очевидно, з книжками пізнавати – це одне, а ступити на цю землю, приїхати до Афін, які пов'язані з апостолом Павлом, з давньою традицією святих отців – це зовсім інша річ. Вперше про українську громаду я дізнався від покійного отця Сергія Калегера, який сказав про потребу присутності нашого священика у громаді. Отець Сергій доїздив до Афін, щоб служити грекам (грецької католицької церкви візантійського обряду).

В 1998 році отець Сергій відправив в Афінах святкову літургію Воскресіння Господнього для українців, освячував паски і крашанки. В Греції такого обряду немає. На нього та на отців цього єдиного в грецькій столиці греко-католицького храму справила враження спрага людей, що зібралися невідомо звідки, до Божого слова, до церкви. Про це він повідомив Блаженнішого Любомира, який в свою чергу скерував туди мене. Вже в грудні 1998 року я приїхав з листом від Блаженнішого на Різдво за григоріанським календарем.

Цікаво, що парох церкви Святої Трійці дав мені список жінок з телефонами, до кожної з яких я дзвонив і повідомляв, що буде літургія. Зійшлося близько десяти жінок. Цю Різдвяну літургію ми служили у каплиці – Єпископській резиденції. Пригадую, на першій зустрічі жінки ділилися своїми труднощами. Я зрозумів, що служіння в церкві в Афінах – це не тільки Богослужіння, а найперше соціальна діяльність: допомогти людям відстояти свої права, адже багато було нелегальних, допомогти знайти роботу. Саме тоді я почув про "Вісник".

Про другий мій приїзд на Пасху в 1999 році Ви розмістили оголошення в своїй газеті. Тоді не було Інтернету, соціальних мереж, і саме "Вісник-Анґеліафорос" розніс добру вістку про Великодню літургію.

Я самостійно писав оголошення про літургію на Квітну неділю і розміщував у місцях, де збиралися українці, і був приємно здивований, що на Великдень церква була повна людей, які не просто прийшли взяти вогонь, а й залишилися на літургію. Всі разом ми співали "Христос Воскрес!". Потім було освячення пасок і це дуже здивувало грецьке духовенство. Це було щось незвичайне. Тоді я зрозумів, що церковна громада відбулася, мені потрібно продовжувати цю працю. В червні 1999 року в Римі я захистив свою докторську працю і відразу приїхав до Афін, літо провів тут. Пригадую цікавий момент, коли владика Анаргірос написав пастирський лист, і ми шукали, як його перекласти українською. І Ви, Галино, його перекладали, але не знали одного слова "піменос", що означає пастир. На Паску ми зробили багато фотографій і кошти, зібрані громадою, пожертвували для підтримки Вашого журналу, з одного боку з вдячності за ту роботу, яку Ви робили, і з певним завданням, що той «Анґеліафорос» стане не тільки культурним журналом, а й голосом нашої громади. Ми не мали іншого засобу масової інформації чи комунікації, щоб знайти дорогу до розпорошеного українського товариства в Греції і саме тоді я зрозумів, якою потужною силою є масмедія. Це була наша перша інвестиція і вона потім повернулася сторицею.

Галина: Блаженніший, Ви народилися в місті Стрий на Львівщині. У Стрийській гімназії навчався Степан Бандера, а його сестри Оксана і Володимира Бандери, після заслань і поневірянь по Сибіру, повернулися до Стрию, де прожили до кінця свого життя і поховані на стрийському кладовищі. Скажіть, будь ласка, чи Ви виховувалися в патріотичному дусі? Наскільки важлива роль сім'ї у вихованні добрих християн?

Блаженніший Святослав: Середовище, де я виростав, було специфічним. Там ще мешкали батьки Мирослава–Івана Любачинського, який також вчився в Стрию в гімназії, його батьки теж поховані в Стрию на кладовищі. Це було культурне середовище, до якого належала моя родина. Моя мама працювала в дитячій музичній школі, і саме там гуртувалося інтелектуальне культурне середовище. Я добре пам'ятаю сестер Степана Бандери, вони були старші за віком, а також спілкувалися з іншими родинами дисидентів, один із них сьогодні проголошений великомучеником. Родина отця Олекси Зарицького була приятельською нам, сам отець загинув у Казахстані. Після звільнення він повернувся до Стрия, правив літургію у нашому домі, я ще не народився, але мама, дідусь, бабуся все це дуже живо пам'ятають. Мій дідусь був кравцем і шив літургійний одяг для отця Олекси. Я знав його рідного брата Івана, що приходив до нас. Цікаво, що саме через нього я полюбив Тараса Шевченка. Василь знав «Кобзар» напам'ять, поему «Гайдамаки» читав від початку до кінця.

Безперечно, сім'я – головне середовище виховання. Патріотична і національна тотожність завжди передавалися в сім'ї. Школа та все інше ззовні – це було щось чуже. Нас так вчили. Саме тут я навчився молитися, в сім'ї я став членом

греко-католицької церкви, яка тоді була підпільна і переслідувана. У 70-их роках моя бабуся навчила мене співати гімн «Ще не вмерла Україна» і наказувала, що це не можна співати поза межами хати. Різдвяні та Великодні свята ми святкували в сім'ї і це був особливий момент. Ходили колядувати по сусідах підпільно. Оце середовище – інтелектуальне, національне, релігійне, в якому я виховувався.

Сім'я – це є та колиска, де людина народжується, плекається і де передається людський досвід. Мої дідусь і бабуся були для мене живою енциклопедією. Дідусь походив з села Підлисся – села Маркіяна Шашкевича і багато розповідав про нього, про «Руську трійцю», як вони проповідували українською мовою. Ми їздили в це село до родини, це недалеко від Олеського замку. Мій дідусь у 1938 році був мобілізований польською державою до армії, у 1939 році попав у німецький полон, а бабусю німці вивезли до Німеччини на роботу, там вони познайомилися, а потім разом втекли додому. Два рідні брати бабусі були в УПА, а один мобілізований до радянської армії і пройшов до Берліну. Сім'ю вже мали вивезти до Сибіру як причетну до УПА, а тут прийшов лист від іншого брата, що це сім'я радянського воїна. І їх висадили на станції Стрий з вагона. У 70-80-их роках цього ніде не можна було прочитати, лише те, що передавалося з уст в уста. І цей досвід поколінь передається в сім'ї, в родині. Тут ми стаємо собою, причащаємося до нашої історії, усвідомлюємо нашу тотожність. Там, де ми навчилися вірити в Бога, ця віра передається наступним поколінням. В радянські часи переслідувань, саме сім'я спасла церкву, а зараз церква має завдання врятувати інститут сім'ї, який має справлятися сьогодні з великими викликами.

Галина: Україна охоплена сьогодні полум'ям війни, в якому пропадають знову не тільки найвідданіші серця її синів та доньок, але й цілі сім'ї. Український народ друге століття поспіль несе надзвичайні втрати – війни, репресії, голодомори, серед яких Великий штучний Голод 1932-33 років – геноцид українського народу, 85-ту річницю

якого українці цілого світу відзначають якраз зараз, у листопаді.

Як вберегти віру в Бога народу, що терпить такі страждання? Чи буде, врешті, кінець, і що для цього, на Вашу думку, мають робити наші люди?

Блаженніший Святослав: Сьогоднішні – це героїчні часи, які допомагають нам побачити героїв поміж себе. В надзвичайно складних болючих обставинах я з подивом споглядаю, як наш народ видає велетнів духу, велетнів самопожертви. Сам факт, що Україна стоїть, я переконаний, що вона вистоїть. Ми є великим могутнім народом, ми вийшли на Майдан, бо ми відчули свою гідність. Тепер цю гідність народ захищає і відстоює. На нас починають звертати увагу в цілому світі, дивуватися, що український народ має сильну завзятість до держави. Прорахувалися ті, що планували розгорнути інші сценарії для нашої країни, які ставили під сумнів саме існування держави, говорили тільки про територію, а не про націю, народ. А виглядає, що ні. Тут живе великий народ, який народжує героїв. Зараз ми живемо в стані війни. Війна – це кров, смерть, рани, величезний біль. Україна дуже терпить. Щойно тепер ми розуміємо, що таке посттравматичний синдром. Війна не тільки несе розруху, руйнує добробут, комфорт, а перш за все ранить душу і тіло. І ці рани дуже глибокі. Ми шукаємо ліку на них.

Господь Бог помагає церкві відкрити новий вимір служіння. Лік на ті рани має церква. Папа Франциск говорить, що церква дуже подібна до військово-польового шпиталю, де збирають хворих, різних потребуючих, і ось сам Господь Бог лікує рани і лишає благодать Святого Духа, щоб ці рани лікувати. Справді, ми сьогодні дуже активно присутні і в нашому війську, яке воює, і серед наших людей. У своєму пробудженні український народ переживає глибоке навернення. Особливо я це бачу в Центральній і Східній Україні. Цілі покоління виросли без Бога, без будь-якої присутності церкви, а якщо і була, то заідеологізована. Сьогодні люди відкривають собі Бога, ставлять питання «чому це мені сталося, чи варто боротися, чи маємо ми майбутнє, чи наша боротьба вартує того, чи ідея незалежної України вартує нашого життя?». На ці питання не має відповіді ніхто. Але ми знаходимо відповідь у Святому Письмі, Євангелії, бо Господь Бог промовляє до нас. Справжня церква в драматичних обставинах дуже притягує, тому що люди відчувають, оздоровлюються, отримують відповіді на свої питання і навіть більше. Є велика повага до церкви сьогодні, авторитет, бо вона може зробити багато: закласти тверді моральні фундаменти справедливого суспільства. Спостерігаючи динамізм народу, я є великим оптимістом: ми не тільки вистояли протягом трьох років, а з нашими болями, проблемами ми вистоїмо і переможемо. Перемогти у війні не може тільки президент чи полководець – виграти війну може тільки весь народ. Наші люди є рішучі в тому, щоби рухатися вперед, сьогодні саме народ, громадянське сус-

пільство є мотором змін. Політики приходять і відходять, а народ залишається. Він не є задоволений ані системою влади, яка корумпована, ані політиками, які є популістами і обслуговують інтереси окремих олігархів. Проте суспільство зараз активне, тисне на системні нашарування минулих епох, і я є свято переконаний, що зміни неминучі, вони вже відбуваються. Але ми за своєю природою швидше бачимо зле, ніж добре. Та й в масмедія про добре не пишуть. Наш народ проявляє себе великим народом, я бачу позитивні зміни, в нас є герої, які здатні будувати своє майбутнє.

Галина: Папа Франциск запевнив Вас про свою підтримку України та сказав: "Перед іконою, котру Ви мені колись подарували в Аргентині, я щоденно запалюю свічку за мир в Україні й молюся за припинення війни". Ви давні друзі з нинішнім Папою Франциском, як вважаєте, чи він може вплинути на прискорення припинення війни та повернення України до мирного життя?

Блаженніший Святослав: Роль Святішого отця Вселенської церкви в побудові миру у світі, зокрема, щоб завершилася війна в Україні, є велика. Це є інша роль, ніж гравців великих держав на політичній мапі світу, і ця дипломатична місія, якою займається Ватикан як суб'єкт міжнародного права, є трохи іншою. Святий отець дуже переживає за те, що діється в Україні, він дуже емпатичний. В жовтні місяці я бачився з ним декілька разів протягом тижня, і він завжди мені говорив: «Скоро зима, а там ті бідні люди, як вони будуть холод переносити, як будуть жити в хатах, де нема вікон і даху?». Святий отець молиться і діє. Одна із таких дій – це акція «Папа для України», яка розпочалася минулого року і діє до сьогодні. Папа пожертвував з власної кишені 5 млн. євро. Я не бачив жодного політика, який би так зробив. Папа зорганізував збірку по парафіях Європи для постраждалих від війни в Україні. Загальна сума цієї збірки складає 15 млн. Звичайно, за ті гроші всіх не нагодуєш, всіх не спасеш, але визначено чотири приорітети акції, яка продовжується. Ватикан веде переговори, спілкується, зокрема, коли йдеться про питання звільнення заручників, маніпулювання інформацією чи її замовчування.

Минулого року до України приїжджав державний секретар Ватикану (це друга особа в католицькій церкві після Папи), відвідав Запоріжжя, зустрічався з біженцями, дав старт для акції «Папа для України». До Росії і країн Європи послав такий меседж: Україна страждає через те, що наш біль замовчують, про війну не пишуть, і про неї починають забувати. Коли Папа оголосив збірку по Європі, почався ажіотаж, до нас почали телефонувати з різних країн і просили дати інформацію про стан речей. І наш «Карітас» підготував різними мовами летючки з фотографіями, цифрами, інформацією, і це розійшлося через мережу католицької церкви по всіх країнах. Папа

про це постійно говорить, про це пише центральний друкований орган Ватикану. Папа ламає мовчанку. Хтось би хотів замовчати злочини агресора в Україні, але Святійший отець не дає. Дипломатична праця невидима.

Хочу навести конкретний приклад захисту нашої церкви. В Криму і на окупованих територіях в нас є греко-католицькі парафії. В Криму нам вдалося отримати реєстрацію для п'ятьох громад саме тому, що Римська апостольська столиця задекларувала себе як вищестояча інстанція. І тому де-факто вони існують. На окупованих територіях Донецька і Луганська в нас є одинадцять парохій. Священики мусять переїжджати цю лінію розмежування. Але вони є тими, що доносять гуманітарну допомогу. Там люди реально голодують. Ось така реальна допомога надається, зокрема, для католицької церкви в Криму і на окупованих територіях. Католицька церква як суб'єкт міжнародного права, яка має дипломатичні стосунки з Російською федерацією, справді виявляє свою турботу і батьківську опіку. Є багатопланова допомога, і ми маємо бути вдячні за це Папі. Нам би може хотілося більш рішучих заяв, фраз, засуджень. Але є таке правило ватиканської дипломатії, яке каже наступне: «Завжди нейтральні, але ніколи байдужі». Це є те правило, згідно якого дипломатична служба апостольської столиці діє. І воно може бути діяльніше, ніж будь-які інші заходи світських держав.

Галина: «На війні людське життя знецінене», – якось сказали Ви і підкреслили, що завданням військового капелана є олюднювати військовослужбовців на фронті, щоб в нелюдських ситуаціях вони залишалися людьми. Скажіть будь ласка, капелани йдуть на війну за закликом (наказом, проханням) Церкви, чи за покликом серця?

Блаженніший Святослав: Наказати комусь іти на війну дуже складно. Але ми закликали, просили наших священиків послужити, і дуже багато зголосилося. Очевидно, є періоди, що таких добровольців є більше, в інші моменти – менше. Їхній статус донедавна був – волонтери. З погодження командування їх допускали в воюючі військові частини. Потім саме командування побачило їхню велику роль, значення їх присутності не тільки для уникнення різних конфліктів між офіцерами і солдатами, а й щоб залишитися людьми, не перетворитися на машину для вбивства. Війна – це дуже тяжка річ. Наші капелани теж отримували травми – фізичні, психічні. Їм також забезпечували реабілітацію, щоб вони могли повернутися до парафіяльного життя. Але специфіка і завдання капеланського служіння – це щоб допомогти хлопцям не перетворитися і не уподобитися до нашого ворога. У чому полягає різниця між тим, хто захищає нашу землю і хто нападає на неї? Одним рухає ненависть, а іншим – любов. Наші капелани намагаються помагати нашим солдатам боротися не через те, що вони ненавидять когось, а через те, що вони люблять когось, плекати захисника миру. Ми маємо право і святий обов'язок боронитися. Ми боронимо свою Батьківщину з любові, бо тільки любов може народити героїв зі справжнім християнським патріотизмом. Ненависть народжує злочинців. Але це є надзвичайна духовна інтелектуальна психічна праця – допомогти нашим воїнам залишитися людьми там, де панує ненависть. Така присутність наших капеланів дає позитивні плоди. Перший плід – це наші солдати зуміли вистояти. Любов до Батьківщини в ім'я її захисту допомагає солдатам відкривати у собі нові сили, тобто, любов відроджує їх. А ненависть, навпаки, випалює душу, руйнує, вона подібна до іржі. Той, хто перейнятий ненавистю, рано чи пізно буде розбитий. Герої, які повертаються з поля бою, з вдячністю згадують капеланів, що допомогли їм залишитися собою.

Галина: Гадаю, нашій громаді в Греції, як і іншим українським громадам за кордоном цікаво, скільки священиків-місіонерів виконуть обов'язки пасторської праці в діаспорі? У Вас є особистий досвід служіння українській громаді поза межами України.

Якими якостями має володіти священик, щоб максимально допомагати своїй пастві і одночасно не стати заручником тих чи інших ситуацій?

Блаженніший Святослав: Є дуже багато діаспорних священиків. Для прикладу, в Аргентині, Бразилії вони не люблять цього слова, бо народилися там. Це одна специфіка. Інші – нові громади, такі, як громада в Греції, де немає структур нашої церкви, і тому священики тут першопроходці. Потрібно творити громади, об'єднувати їх, створювати деканат. Цю структуру потім очолює єпископ. Так є в країнах, де до цього часу наша присутність була дуже незначною. Сьогодні в таких обставинах в Європі душпастирує близько трьохсот священиків.

Якими якостями повинен володіти такий священик? Мусить бути людиною, щоб відчути людський біль, вміти слухати тих, до кого він скерований як душпастир, вміти втілитися в культуру, менталітет тої країни, де скерований. Священик потрапляє в інше середовище, де мусить поміняти свій спосіб служіння. Ми це називаємо інкультурація. Він має ввійти у це суспільство, щоб для нашої громади не бути тягарем, але бути слугою, навчитися мови тієї країни, стати членом ширшої католицької присутності у тій країні, нав'язати контакти, мусить навчитися спілкуватися з духовенством інших церков. Такий священик де-факто виконує роль посла України, бути дипло-

матом, спілкуватися з органами влади країни, з посольством України, бути обличчям своєї церкви, народу, країни. І ще багато інших рис потрібно, але це найважливіші. Бути добрим пастирем, батьком, шукати за своїми вівцями, нести на своїх плечах до кошари, нагодувати, оздоровити, дати необхідний захист і допомогти їм вижити.

Галина: Останнім часом, в основному, через агресивну політику Москви та Російської православної церкви все гостріше стоїть питання обєднання Української православної церкви та повернення її в лоно Вселенського патріархату, куди вона історично належить. Наскільки це своєчасно, важливо і, основне, наскільки це можливо? Яку користь мала би українська держава від такого розвитку подій. Адже, бачимо, що український народ все більше горнеться до Української православної церкви Київського патріархату. Ви вважаєте, це є більше протестом до зовнішньої агресії, чи виважене, визріле бажання людей?

Блаженніший Святослав: Не хотів би коментувати внутрішні моменти. Але поділ, який існує в українському православії, для всіх є дуже великою раною, навіть для нас, греко-католиків. Якби православ'я було об'єднане, нам би було легше будувати стосунки. А оскільки воно є фрагментоване, то нам для діалогу доводиться долати додаткові труднощі. Ще одна небезпека, коли православна церква використовується як інструмент в руках державної влади, особливо, коли це іноземна влада. Простим православним важко побачити чи пережити саме релігійний аспект, а не геополітичний. Для того, щоб довіритися якомусь священику чи єпископу, то треба все йому довіряти. Коли бракує цієї довіри, тоді є певна трудність. Ми, греко-католики, молимося за те, щоб всі розколи і поділи, які існують в православії в Україні, були подолані в той чи інший спосіб, щоб українська православна церква була справді церквою. В католицької церкви є інше бачення стосунків церкви і держави. Церква ніколи не має бути державною, і має виконувати своє завдання – проповідувати небесне царство. Бо як церква є державною, то вона тоді стає інструментом земного царства. Зокрема, у сучасній культурі, яка є вимогливою до життя, церква асоціюється з державним підрозділом якоїсь машини, але не релігійної інституції. Я би дуже хотів, щоб наші брати православні жили вповноті життям, були перш за все церквою. Як каже Христос, дбаймо наперед про царство небесне і його справедливість, а решта все нам додасться.

Галина: Незабаром західний світ святкуватиме Різдво Христове. Чи вважаєте, що було би добре, щоб Україна перейшла на новий стиль, чи є щось таке, що робить це неможливим?

Блаженніший Святослав: Нам би хотілося, щоб всі християни у цілому світі святкували разом Різдво і Паску. Розбіжності в календарях є ще одним свідченням наших розбіжностей і поділів, які існують поміж християнами. Мені би хотілося в Україні святкувати разом зі всім православним

світом за григоріанським календарем. Як до цього дійти? Ми поки-що не маємо чітких перспектив переходу на григоріанський календар, бо не хочемо це робити самі, не творити ще іншого прецеденту для поділу християн. Сподіваємося, що православна сторона зрозуміє необхідність об'єднання довкола спільних святкувань. Ми досить прихильно віднеслися до того, що Верховна Рада зробила 25-те грудня вихідним днем, хоча будемо святкувати Різдво 7-го січня.

Галина: У Вас дуже потужна і, сподіваюся, продуктивна співпраця зі Світовим Конґресом Українців. Як Ви бачите його роль у розвитку української держави? Що би Ви побажали в переддень Різдва світовому українству і, зокрема, українській громаді Греції?

Блаженніший Святослав: Цього року СКУ святкує свій золотий ювілей – 50 років. Величезна роль, яку Світовий Конґрес Українців вже виконав і виконує – це служіння єднанню українців. Кажуть, де є два українці, там є три гетьмани. Але Конґрес єднає навіть тих, які належать до різних конфесій. Це є громадська платфотма, де і греко-католики, і православні єднаються разом задля спільного добра для нашої світової української громади. Також він є потужним єднальним чинником для українців України і українців за кордоном.

Сьогодні українська влада починає розуміти, що світове українство є невід'ємною частиною українського народу, а наше українство на поселеннях розуміє, що воно теж є відповідальне за долю України. Це є надзвичайно важлива роль і місія, і ми як церква хочемо бути абсолютно партнерами зі Світовим Конґресом Українців для того, щоб спільно служити нашим людям в Україні та діаспорі, щоб люди зберегли своє коріння, свою тотожність, свою національну, культурну свідомість, релігію, а щоб українці в Україні зрозуміли, що нас набагато більше, ніж здається, і ми набагато сильніші, ніж нам хтось навіює. Ці вузи єднання між всіма українцями є нашою силою, ключем до нашого успіху.

А в переддень Різдва я би хотів побажати всім Божого благословення, бо Різдво є сімейне свято. Українська сім'я, як ми говорили на початку, завжди була тим осердям, де плекалася наша тотожність. Українці в діаспорі добре знають, що коли в сім'ї губиться українська мова, культура, тотожність і не передається наступним поколінням так само, як і віра в Бога, ну то ані громада, ані церква нічого не можуть. І, навпаки, все, що плекається в сім'ї, передається, тоді і сильна церква, і громада. Нехай новонароджений Ісусик – Бог, який захотів народитися в сімейному вогнищі, буде для нас ключем і відповіддю на всі ті питання, які ми ставимо перед собою в сучасних обставинах і сучасній культурі.

Галина: Дуже Вам дякую за цікаву розмову. Слава Ісусу Христу!

Блаженніший Святослав: Слава навіки!

Технічна обробка тексту:
Оксани Наконечної, Вікторії Юріної